

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ

**Використання судово-психіатричних знань у
кримінальному провадженні**

ПЛАН

1. Порядок взаємодії між органами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та прокуратури.
2. Особливості використання спеціальних судово- психіатричних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.
3. Особливості використання спеціальних судово-психіатричних знань під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

сукупність сучасних теоретичних знань і спеціальних практичних умінь і навичок у галузі науки, мистецтва чи ремесла, набутих у результаті фахової підготовки або професійного досвіду роботи, що використовуються з метою розкриття, розслідування і попередження злочинів

Спеціальні знання

це, насамперед, ті, якими володіють не всі люди, а ті, які вимагають більш чи менш довготривалої і серйозної підготовки, досвіду, інколи – навичок і талантів.

це знання в будь-якій галузі, отримані в результаті спеціальної освіти

Класифікація використання спеціальних знань у кримінальному провадженні

процесуальна
форма

залучення спеціаліста під час проведення слідчих (розшукових) дій; призначення судових експертиз; допит експерта в суді

непроцесуальна
форма

ревізії, аудит, використання власних спеціальних знань слідчим, прокурором, суддею, адвокатом, усні консультації експертів і спеціалістів

змішана
форма

довідково-консультаційна діяльність у кримінальному провадженні, перевірка за криміналістичними обліками, письмові пояснення спеціалістів

Особливості використання спец. суд.-мед. знань під час проведення окремих слідчих(розш.) дій

Види залучення спеціаліста в досудове розслідування та судовий розгляд справ

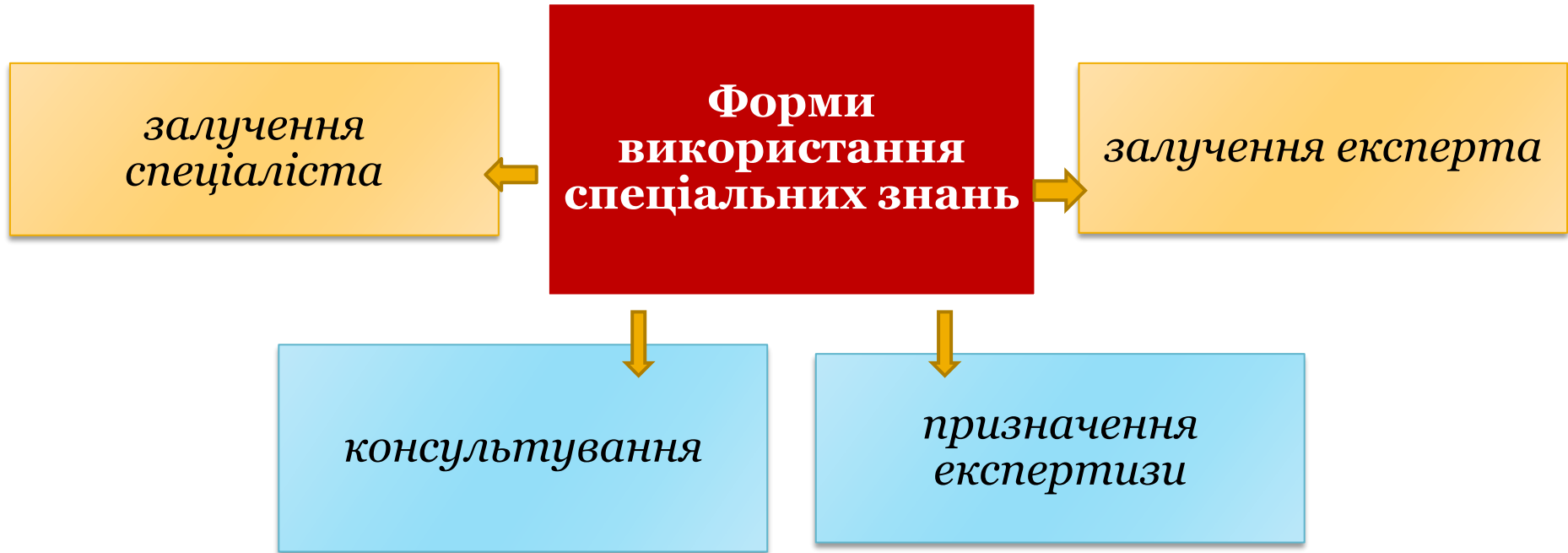
надання
безпосередньої
технічної
допомоги

фотографування, складення схем, планів

письмові
пояснення

**викладення в додатках до протоколів
письмових пояснень, підготовка стенограм,
аудіо-, відеозаписів процесуальних дій**

**використання пояснень спеціаліста і його
допомоги під час судового розгляду
кримінальних справ.**

Особливості використання спец. суд.-мед. знань під час проведення окремих слідчих(розш.) дій

Експертиза в кримінальному процесі - це проваджуване в передбаченій законом формі компетентними особами, яких називають експертами, за зверненням сторони кримінального провадження, чи на підставі постанови слідчого, прокурора або ухвалою слідчого судді чи суду, фахове дослідження різних об'єктів, явищ і процесів, які містять доказову інформацію, з використанням спеціальних знань, спрямоване на з'ясування обставин, які мають значення для розв'язання завдань кримінального процесу.

Судово-психіатрична експертиза проводиться згідно з постановою слідчого, судді, а також за ухвалою суду

Особою, що проводить дізнання, слідчим, прокурором, суддею чи судом можуть бути призначені первинна, додаткова та повторна судово-медична експертиза

- **Проведення судово-психіатричної експертизи здійснюється фахівцями державних установ судово-психіатричних експертиз МОЗ України**
- **Проведення судово- психіатричних експертиз може здійснюватись на підприємницьких засадах на підставі ліцензії, що видається МОЗ України**
- **Як фахівці судово-психіатричні експерти можуть залучатися у встановленому законом порядку до участі в початкових та інших слідчих діях**

**Фахівці державних
установ судово-
психіатричної
експертизи повинні
мати:**

вищу медичну освіту

**пройти спеціальну
підготовку з
проведення судово-
психіатричних
експертиз**

**отримати
сертифікат на
звання судово-
психіатричного
експерта**

Експерт має право:

Знати цілі та завдання експертизи

Знайти матеріали, які стосуються експертизи

Заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів, необхідних для висновків

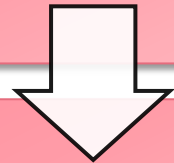
З дозволу особи, яка здійснює дізнання, слідчого, прокурора чи суду бути присутнім при проведенні допитів та інших слідчих дій і задавати особам, яких допитують, питання стосовно предмета експертизи

Отримувати від слідства і суду чітко сформульовані питання, а у разі складності експертизи просити залучення для участі в експертизі відповідних спеціалістів і робити висновки разом з ними

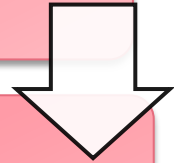

Експерт зобов'язаний:

вирішувати питання медико-біологічного характеру і не повинен відповідати на юридичні, технічні та інші немедичні питання, оскільки в них він не є компетентним. Вирішення таких питань, як ступінь вини, умисел та інших, належить до компетенції органів слідства і суду

давати консультації з питань експертизи працівникам слідчих та судових органів (ці консультації не повинні даватися в особистому порядку, наприклад адвокатам)

з'явитися за викликом особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора, суду. При неявці без поважних причин він, як і свідок, може бути підданий приводу. До поважних причин неявки відноситься хвороба, службове відрядження, відпустка, неотримання виклику та ін.

А також:

зберігати слідчу таємницю, не допускати розголошення даних попереднього слідства. Про кримінальну відповідальність за таке розголошення він несе відповідальність за ст. 181 КК України;

документувати результати експертизи, тобто складати висновки експерта (акт судово-психіатричного дослідження) за передбаченою законом формою

доводити до відома відповідних слідчих та судових органів про нові дані, які виявляються при проведенні експертизи і які не знайшли відображення у справі раніше, а також у порядку особистої ініціативи звертати увагу слідчих та судових органів на обставини і факти, які мають значення для розслідування і судового розгляду

До компетенції судово-психіатричної експертизи належить:

Участь кількох експертів є обов'язковою при проведенні:

Експертиз у справах про притягнення до кримінальної відповідальності медичних працівників за професійні правопорушення

Повторних експертиз за матеріалами кримінальних та цивільних справ

Експертиз з визначення втрати загальної та професійної працездатності

**сторона захисту має право
самостійно залучати
експертів на договірних
умовах (ч. 2 ст. 243 КПК)**

**Порядок
залучення
експертів для
проведення СПЕ**

**ст. 242 КПК експертиза
проводиться за зверненням
сторони кримінального
провадження**

**за дорученням слідчого судді
чи суду (ст. 242 КПК)**

**за клопотанням сторони
захисту чи потерпілого (ст.
243 КПК)**

**експерт може бути залучений слідчим
суддею за клопотанням сторони захисту у
випадках та в порядку, передбачених ст. 244
КПК України**

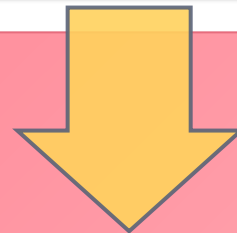

Судово-психіатричний експерт не має права:

Розголошувати дані медичного характеру, матеріали кримінальних та цивільних справ, які стали йому відомі при виконанні службових та професійних обов'язків

Брати участь у проведенні експертиз та слідчих дій, якщо він є потерпілим, цивільним позивачем або відповідачем, свідком або перебуває в родинних стосунках, службовій чи іншій залежності від обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача або відповідача та їх представників, а також якщо наявні інші обставини, які дають підставу вважати, що він особисто, прямо чи побічно зацікавлений у результатах справи

СПЕ може допомогти судово-слідчим органам в вирішенні таких питань:

1). Про осудність чи неосудність осіб, які притягуються до кримінальної відповідальності

2). Визначити психічний стан засуджених, що виявляють ознаки психічного розладу під час відбування покарання, і надання висновку про застосування до них необхідних медичних заходів

3). Визначити психічний стан свідків і потерпілих, якщо виникають сумніви щодо правильного сприйняття ними, фіксації, утримання та відтворення обставин очевидцями яких вони були

СПЕ може допомогти судово-слідчим органам в вирішенні таких питань:

4). Обстеження і надання експертних висновків з питань дієздатності осіб

5). Застосування примусових заходів медичного характеру відносно неосудних, і осіб, які захворіли на психічну хворобу після вчинення злочину

СПЕ може допомогти судово-слідчим органам в вирішенні таких питань:

Визначити психічний стан підозрюваних осіб для вирішення питання про можливість проведення з ними слідчих дій

Визначити наявність псих. розладів у підозрюваних та обвинувачених осіб, що заважає їм самостійно здійснювати свій захист

Визначити психічний стан обвинувачених, підсудних осіб та їх здатність усвідомлювати свої дії і керувати ними у період часу, до якого відносяться інкриміновані їм діяння, та в інші проміжки часу, які цікавлять слідство та суд

Особливості використання спец. суд.-мед. знань під час проведення окремих слідчих (розш.) дій

СПЕ може допомогти судово-слідчим органам в вирішенні таких питань:

Наявність та ступінь суспільної небезпечності осіб на підставі їх псих. стану та можливість застосування до них примусових заходів медичного характеру

Встановити психічний стан осіб, що мають бути визнані осудними, але захворіли на психічний розлад після вчинення злочину і не можуть брати участь у слідчих діях чи судовому процесі та медичні підстави для застосування до них примусових заходів медичного характеру

Встановити психічний стан свідків та потерпілих та їх здатність правильно сприймати, запам'ятовувати, відтворювати обставини, що мають значення у справі

Особливості використання спец. суд.-мед. знань під час проведення окремих слідчих (розш.) дій

СПЕ може допомогти судово-слідчим органам в вирішенні таких питань:

Встановити психічний стан позивачів, відповідачів, інших осіб у цивільному процесі та їх здатність розуміти значення своїх дій і керувати ними у проміжок часу, що цікавить суд

Встановити психічний стан осіб, відносно яких вирішується питання про осудність або дієздатність

Встановити відповідність експертного висновку даним, які містяться у кримінальній, цивільних справах, медичній документації, аудіовізуальних матеріалах та інших процесуальних джерелах

Формулювання запитань при призначенні СПЕ в кримінальному провадженні

СПЕ підозрюваного, обвинуваченого, підсудного:

- Чи страждав підекспертний у період часу, що відноситься до інкримінованого йому діяння (діянь), будь-яким психічним розладом? (статті 19, 20 КК України)
- Чи міг підекспертний у період часу, що відноситься до інкримінованого йому діяння (діянь), за своїм психічним станом усвідомлювати свої дії або керувати ними? (ч.1, 2 ст.19 КК України)
- Чи був здатний підекспертний у період часу, що відноситься до інкримінованого йому діяння (діянь), за своїм психічним станом повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними? (ч.1 ст.20 КК України)

- Чи страждає підекспертний у даний час будь-яким психічним розладом? (ч.3 ст.19 КК України)
- Чи здатний підекспертний у даний час за своїм психічним станом усвідомлювати свої дії або керувати ними? (ч.3 ст.19 КК України)
- Чи потребує підекспертний застосування до нього примусових заходів медичного характеру, якщо так, то яких саме? (статті 92-95 КК України)
- Чи здатний підекспертний за своїм психічним станом самотійно реалізувати своє право на захист? (статті 44, 45, 52 КПК України)
- Чи має підекспертний які-небудь психічні вади, через які не може самотійно реалізувати своє право на захист? (статті 45, 52 КПК України)
- Чи страждає підекспертний на хронічний алкоголізм чи наркоманію? Якщо так, то чи потребує лікування від алкоголізму чи наркоманії? (п.5 ч.1 ст.76 КК України)

СПЕ свідків

- Чи здатний свідок за своїм психічним станом правильно сприймати обставини, які мають значення для справи, і давати про них показання?

СПЕ потерпілих

- Чи страждав потерпілий на будь-який психічний розлад у період протиправного діяння?
- Чи міг потерпілий за своїм психічним станом розуміти характер і значення протиправних дій, скоєних проти нього, та чи міг чинити опір?
- Чи страждає потерпілий у даний час на будь-який психічний розлад? Якщо так, то чи не виник цей психічний розлад внаслідок протиправних дій, скоєних проти нього?

СПЕ засуджених (ст.84 КК України)

- Чи страждає засуджений у даний час на психічну хворобу, що позбавляє його можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними?
- Чи потребує засуджений застосування до нього примусових заходів медичного характеру, якщо так, то яких саме?

